KONSTENS
VECKA
2014

POLI
TISK
KON
ST.

SVERIGES KONSTFÖRENINGAR

LEDAREN

Sveriges Konstföreningar är en stor kulturorganisation med riksförbund, distrikt som täcker hela Sverige och ett myller av konstföreningar som finns såväl på mindre orter som i storstäder. Vi är en stor folkrörelse med 200 000 medlemmar där närmare 10 000 arbetar ideellt för konstbildningen.

Genom konstföreningarnas inköp av konst, utställningar, ateljébesök, konstresor, studiecirklar med mera når konsten direkt ut till publiken. Många konstföreningar står för sin orts hela konstutbud. Det är uppenbart att konstföreningsrörelsen är viktig för ett levande kulturliv och för att kulturpolitikens mål ska nås. Trots det har klimatet för konstbildningsrörelsen hårdnat och de offentliga stöden minskat. En oklok politik som drabbar inte bara konstföreningarna och konstpubliken utan också konstnärerna.

Sveriges Konstföreningar har ambitionen att vara Sveriges ledande konstbildningsrörelse. En av riksförbundets viktigaste uppgifter är att sörja för god kompetensutveckling i föreningarna. Vi gör det genom att samarbeta med en rad olika aktörer och vi gör det genom att fokusera på olika uttryck i samtidskonsten.

Vi är stolta över att ligga i framkant och som regel vara mycket aktuella i vår konstbildning. I år fokuserar vi på politisk konst. Vad är politisk konst? Är det konst som är ett slags verktyg för motstånd, konst som utnyttjar sin potential i politiskt syfte eller konst som levererar lösningar? Finns det någon skillnad mellan politisk och opolitisk konst eller är alla konst politik? Vad är skillnaden mellan politik och konst? Kan politiken påverkas med hjälp av konst?

Vi kan konstatera att samtidskonsten idag kan ses som en allt viktigare frizon för experimenterande, diskuterande och kritisk verksamhet.

Mer om detta kan du läsa i denna tidning.

/ Ann-Christin Nykvist, Ordförande Sveriges Konstföreningar
Kalli Klement, Förbundschef Sveriges Konstföreningar

UTGIVEN AV:

SVERIGES KONSTFÖRENINGAR
Tegnérgatan 60A, 216 12 Limhamn
info@sverigeskonstforeningar.nu
www.sverigeskonstforeningar.nu
(vxl) 040-362 660

REDAKTÖR:

MATHIAS JANSSON

PROJEKTLEDARE:

CAROLINE LUND

FORM/DESIGN:

LISA RÖMAN
www.lisaroman.se

TRYCK:

AMTRYCK, HÄSSLEHOLM
UPPLAGA: 4000 EX

Allt bildmaterial copyright respektive konstnär eller BUS

Tidningen är utgiven i samband med Konstens Vecka 2014

SVERIGES KONSTFÖRENINGAR

Illustration: Lisa Röman

EN TIDNING OM POLITISK KONST

Den här tidningen är utgiven av Sveriges Konstföreningar som är en partipolitiskt obunden ideell organisation vars ändamål är att tillvarata landets konstföreningars intressen. Vi har runt 800 konstföreningar som medlemmar, både allmänna och arbetsplatskonstföreningar.
Ett av våra huvudsyften är konstbildning. De senaste åren har vi arbetat tematiskt och vad passar bättre än att arbeta med temat politisk konst under valåret? Vi har fyllt tidningen med intervjuer och artiklar som handlar om politisk konst ur olika perspektiv.

KULTURVALET 2014

Det har varit ganska tyst om kulturfrågorna detta Supervalår både i debatten om EU-valet och inför riksdagsvalet. Sveriges Konstföreningar tillsammans med Koalition för kulturdebatt har genom debatter på Kulturhuset och andra engagemang försökt lyfta frågorna under våren. Oavsett vem som blir kulturminister efter valet så behöver hen bli påmind om hur viktig kulturen är. Det finns därför ett speciellt vykort som du kan använda för att skicka en hälsning till nästa kulturminister. Gå även in på sidan kulturvalet.se och prova valkompassen som visar vilket parti som ligger dig närmast kulturpolitiskt.

VAD SÄGER KULTURPOLITIKERNA?

Vi frågade några kulturpolitiker från olika riksdagspartier vilken fråga som de och deras parti ansåg vara mest angelägen att arbeta för inom konstområdet. Vi fick trots påminnelser bara ett svar och det kom från Miljöpartiet som bland annat ville öka anslaget till utställningsersättningen och stärka trygghetssystemen för kulturarbetare. Kanske hade de andra fullt upp och insåg inte vilken chans de missade för att nå en stor grupp väljare som är intresserade av kulturfrågor? Vad våra riksdagspartier vill satsa på inom konstområdet får vi alltså inte veta här.

FRISTAD FÖR KONSTNÄRER

Sedan 90-talet har ett antal städer i Sverige erbjudit förföljda författare en fristad. Nu kommer kanske även den första fristaden för konstnärer. Gävle hade ambition att vara först i landet med att ge en förföljd konstnär möjlighet att bo och arbeta i staden under två år. Beslutet stoppades dock av Förvaltningsrätten. I Norrbotten driver Sveriges Konstföreningars distrikt också frågan om att skapa en fristad för en konstnär. Det var vid vårens årsmöte som frågan togs upp och resulterade i ett debattinlägg i tidningen. Frågan har nu gått vidare till den politiska kulturberedningen. Hur det går i slutändan återstår att se men Karin Westergren, ordförande för distriktet, är optimistisk och tror att en fristad för konstnärer kommer att inrättas i Norrbotten.

Övre: Francisco de Goya, Desastres de la guerra # 15, 1810-1814
Nedre: Joseph Delappe, *The 1,000 Drones - A Participatory Memorial*, 2014, Courtesy the artist

GOYA PROTESTERAR MOT KRIGETS VANSINNE

Stympade kroppar, torterade människor och oskyldiga civila som dödats av soldater. Som en krigsfotograf har Goya i en serie grafiska blad skildrat det blodiga spanska befrielsekriget som pågick mellan 1808-1814. I Krigets fasor tar Goya ställning mot kriget och på så sätt kan man betrakta hans verk som politiska.

Det är inte självklart att en konstnär under 1800-talet kritiserar makten. Konstnären har under större delen av konsthistorien varit beroende av överklassen, regenterna eller kyrkan för att få uppdrag och kunna försörja sig. Man biter som bekant inte gärna den hand som föder en. I konsthistorien har det funnits många tillfällen då en konstnär har kunnat bli fängslad eller avrättad om han varit kritisk mot de som styrde. Under större delen av konsthistorien har därför konstnären istället tjänat makten. Konsten har använts som propaganda för att hylla och försköna kejsare, kungar och påvar.

Det är egentligen först under 1800-talet när konstnären blir mer oberoende som vi får en mer samhällskritisk konst. Realismen och naturalismen banar vägen genom att intressera sig för det vanliga och det fula i samhället. Den danske litteraturkritikern Georges Brandes skriver i mitten av 1800-talet att litteraturens och därmed också konstens roll är att sätta problem under debatt. Den norske konstnären Christian Krohg tar fasta på detta när han till exempel målar prostituerade hos polisläkaren. Det är under den här tiden som konsten på allvar börjar intressera sig för samhällets mörka sidor och de problem som den framväxande industrialismen skapar. När Tristan Tzara skriver det dadaistiska manifestet 1919 konstaterar han att den nya konstnären protesterar. Han målar inte längre symboliska eller illusionistiska reproduktioner. Konsten används inte bara för att hylla makten utan även för att kritisera den.

Även om 1800-talets framväxande sociala orättvisor och industrialiseringens problem var viktiga att lyfta fram inom konsten hamnade de dock snart i skuggan av världskrigen. Första världskriget hade nu sina påhejare framför allt bland de italienska futuristerna som såg kriget som renhet, som något som skulle skölja bort allt det gamla och skapa ett bättre samhälle, men de som inte stupade i kriget kom snart på andra tankar. De tyska konstnärerna Max Beckmann och Otto Dix deltog själva i första världskriget och skildrade i sina målningar och satirer krigets många fasansfulla ansikten med gasattacker, skyttegravar och stupade på slagfälten. Den bild av kriget som haft störst inflytande under 1900-talet tillkom dock i mellankrigsperioden. Det är Pablo Picassos storverk *Guernica* som målades 1937 under det spanska inbördeskriget då nazityskt bombflyg dödade civila i den lilla baskiska staden Guernica. Målningen *Guernica* har blivit en sinnebild för en konstnär som protesterar mot krigets vansinne.

Det senaste decenniets krig i Irak och Afghanistan har inte heller gått obemärkt förbi konsten. Den amerikanske konstnären Joseph DeLappe är ett exempel på hur konstnärer idag kan arbeta med antikrigsbudskap i konsten. Joseph DeLappe började 2006 att interagera med dataspelet *America's Army,* ett verklighetsbaserat on-linespel som används av USA:s armé för att träna och rekrytera soldater på nätet. I spelet genomförde DeLappe en performance där han skrev in namnen på alla amerikanska soldater som dött under Irakkriget. År 2008 mötte DeLappe konstnären Steve Lambert och Igor Vamos från gruppen *The Yes Men* som vid tiden arbetade som aktivistkonstnärer och höll på att göra en falsk utgåva av *The New York Times* som handlade om att kriget var slut. Tidningen delade man sedan ut på gatorna i New York. I sitt senaste konstprojekt *The 1,000 Drones* från 2014 har DeLappe bjudit in publiken att vika små pappersflygplan som är kopior av ett känt förarlöst flygplan, en drönare, som de senaste åren använts allt mer av den amerikanska militären för att slå ut mål i till exempel Afghanistan. Dessa flygplan ska utföra så kallade precisa kirurgiska attacker, men har i verkligheten dödat även många civila och på de 1 000 pappersflygplanen finns namnen på de civila offren från attackerna. De förarlösa planens attacker har väckt många reaktioner.

Under 1900-talet har konsten blivit allt mer politisk, det vill säga den diskuterar, uppmärksammar och försöker att påverka vårt samhälle när det gäller olika frågor och områden. Det går att hitta exempel på konstnärer och konstverk som behandlar miljöfrågor, feminism, fredsfrågor, ekonomiska orättvisor och så vidare. I konsthistorien är utvecklingen under 1900-talet därför unik. Det är inte längre makthavarna som beställer och bestämmer vad konstnären ska skildra utan det är istället konstnären som i många fall granskar och berättar vad makthavarna borde förbättra i vårt samhälle.

Mathias Jansson

TYRANNERNA KULTURENS PLUNDRARE

Intervju med Anders Rydell

Under våren hade Hollywoodfilmen "The Monuments Men" premiär på biograferna. Den handlar om en pluton med allierade soldater som fick i uppgift att samla in och återlämna konst som nazisterna stal under kriget. Nazisterna plundrade under kriget många av de europeiska museerna men framför allt privata judiska konstsamlingar på ovärderliga föremål. Författaren och journalisten Anders Rydell har i boken "Plundrarna: Hur nazisterna stal Europas konstskatter" (2013) beskrivit händelseförloppet. I den här intervjun berättar Anders Rydell om de ideologiska och politiska motiven till nazisternas konstplundringar.

Varför är diktatorer som Hitler så besatta av konst och kultur? Varför la tyskarna ner så mycket energi på att samla konst istället för att lägga allt krut på att kriga istället?
- Det finns helt klart en irrationalitet i att man lade så stora resurser på konst och kultur mitt under brinnande krig. Men det är samma irrationalitet som präglade Förintelsen, vilket också tog enorma resurser från kriget. Det handlade ju i grunden om att nazisterna var ideologiskt drivna, för dem fanns det därför inget irrationellt i detta. Konsten var oerhört viktig och också ett av krigsmålen. Hitler sa själv att krigets själva mål var bevarandet av "en högre kultur". Det var genom kulturen nazisterna motiverade sina övergrepp och anspråk på världen. Så kriget och konsten hängde samman.

Hitler lyckades aldrig med sina planer att skapa ett konstmuseum i Linz eller att omforma Berlin till sin utopiska drömstad. Men många andra diktatorer i historien har lyckats med sina kulturprojekt. Mycket av det som vi betraktar som vårt kulturarv är ju byggt på suspekta grunder som pyramiderna, kinesiska muren, Versailles och andra byggnader och konstsamlingar som vi idag besöker med okritisk beundran. Är egentligen inte konsthistorien bara ett stort politiskt manifest över regenter, diktatorer och auktoritära samhällen?
- Självklart är det så, alla dessa monument har kostat miljoner människor livet. Det är något av en klyscha, men dessvärre en sann sådan, att det är segraren som skriver historien. Både Louvren i Paris och The British Museum i London är ju byggda på århundraden av plundringar, rov och kulturell utsugning. Ett av nazisternas motiv med sina plundringar var att man ville hämnas Napoleons omfattande plundringar i Centraleuropa och som fyllde gallerierna på Louvren.

Hur är det med dagens diktatorer, är de mindre kultur-intresserade än sina föregångare eller har kulturen fortfarande en roll och betydelse för auktoritära regimer?
- Konst och kultur spelar nästan alltid en roll för regimer, men på helt olika sätt. Vanligast är att kultur och konst bara är en del av ett propagandamaskineri för att hylla den stora ledaren. Sådan plakatkonst finns ju nästan i alla diktaturer. Jag skulle dock säga att Nazityskland skiljer ut sig, där hade kulturen en annan och djupare betydelse. Den var en del av själva ideologin.

Man kan ju hoppas att vi lärt oss något av historiens misstag men finns det en risk att det även idag kan växa fram en ny trångsynt och intolerant syn på konst och kultur?
- Det finns redan en sådan syn hos de flesta av dagens auktoritära grupper, från militanta islamister till högerextremister. De delar sin avsky mot den moderna konsten som ses som ett symptom på samhällets och samtidens förfall i olika skepnader; moraliskt, religiöst, kulturellt eller rasmässigt.

www.andersrydell.se, www.plundrarna.com

Adolf Hitler och Herman Göring beskådar en målning av den österrikiske målaren Hans Markart.
Foto: Arkivbild. Okänd fotograf

PUSSY RIOT PISKAS AV KOSACKER

Intervju med Ricky Sandberg

De senaste åren har tumskruvarna dragits åt allt hårdare på oliktänkande och konstnärer i Ryssland. Videon med den feministiska ryska punk- och konstnärsgruppen Pussy Riot som framför sin regimkritiska "punkbön" i en katedral i Moskva har blivit sinnebilden för konstnärligt motstånd i Ryssland. Deras framträdande ledde till hårda fängelsestraff efter en parodiartad rättegång och visade tydligt hur farlig konsten kan vara om den används för att protestera mot makten. Under sommaren har konsthallen Havremagasinet i Boden visat en stor utställning med rysk protestkonst. I den här intervjun berättar konsthallchefen Ricky Sandberg mer om utställningen.

-Sommarens utställning på Havremagasinet i Boden visar rysk protestkonst som spänner från 70-talets "Sots Art" som uppstod under Sovjetunionens förtryck till dagens Pussy Riot. Totalt visas ett 40-tal ryska konstnärer från fem decennier i utställningen. Kurator är en av Rysslands främsta konstvetare och kuratorer, Andrei Erofeev.

Utställningen heter *Pussy Riot and the Cossacks* varför det?
- Namnet på utställningen är inspirerat av den händelse under Vinter-OS i Sotji då medlemmar ur Pussy Riot blev piskade av kosacker under en performance. Genom att använda sig av Pussy Riots metoder blir omgivningen och makten omedvetet medförfattare till verket. I detta verk blev det extra symboliskt då kosackerna representerar de konservativa krafterna i landet och är kända för att attackera konstutställningar med de styrandes goda minne. Ryska konstnärer har en lång tradition av konstaktivism som i dagens Ryssland inte är helt ofarlig att ägna sig åt. Med tanke på det som utspelar sig just nu på Krimhalvön och debatten om mänskliga rättigheter i Ryssland är denna utställning än mer aktuell.

Vad utmärker den ryska protestkonsten?
- Den ryska protestkonsten har ofta inslag av humor och konfrontationerna med makten kan ta sig burleska former. 1974 var första gången den typen av konstaktion ägde rum under det som kom att kallas Bulldozer-utställningen. En grupp konstnärer visade sina verk på en öppen plats i Moskvas utkanter då KGB-agenter och hundratals poliser ingrep och krossade konsten med sina bulldozers. Konstnärer och journalister blev misshandlade och arresterade vilket gav stort eko i den internationella pressen. Ganska snart kom man att inse att det egentliga konstverket uppstod i denna krock med makten, det handlade inte om de faktiska tavlor som förstördes. Under de 40 år som gått sedan dess har ryska konstnärer fört denna Davids kamp mot Goliat genom sin ständiga kamp att konfrontera och genera makten. Allt detta ligger till bakgrund för Pussy Riots berömda punkbön i Frälsarkatedralen i Moskva och vad som utspelat sig efter det.

Kan du berätta mer om kuratorn Andrei Erofeev?
- Andrei Erofeev blev känd för den stora massan då han greps för utställningen *Förbjuden konst* som han kurerade våren 2007 på Sacharovcentret. I en mycket uppmärksammad politisk rättegång dömdes Erofeev och Sacharovcentrets chef Jurij Samodurov för att ha "kränkt ortodoxt troendes religiösa känslor". Idag arbetar Erofeev som frilansande kurator och konstvetare i städer som Barcelona, Milano och Prag. Hans gedigna bakgrund och status i konstvärlden gör sommarens utställning i Boden till en stor händelse för hela konstsverige.

www.havremagasinet.se

Den ryska konstnärsgruppen Pussy Riot. Foto: Igor Mukhin

ETT MUSEUM FÖR GLÖMSKA

Intervju med Erik Berggren

En beslagtagen grönsaksvagn och en man som i protest sätter eld på sig själv blir startskottet för den arabiska våren. En revolution som sprider sig från Tunisien, via Algeriet, Libyen till Egypten. När man tänker på Nordafrika och Mellanöstern, länder som under många år stått under hårda diktaturer och stränga censurlagar undrar man om det finns plats för någon politisk konst och om det har ändrats efter den arabiska våren? Erik Berggren lärare, redaktör och forskningskommunikatör på Linköpings universitet vet en del om detta då han också driver Museet för glömska som bland annat ställt ut politiska teckningar från arabvärlden.

Varför startade ni Museet för Glömska (MFG)?
- MFG startade som en reaktion på Irakkriget och mediebevakningen av det. Vi, jag och min samarbetspartner Kosta Economou, märkte hur medias bevakning förvandlats till en maskin som producerade glömska, snarare än förståelse. Man rapporterade minutiöst varje bomb, varje död (amerikansk soldat) som skett under dagen, men aldrig kontroversiella frågor som rörde bakgrund, historia, geopolitik eller framtida konsekvenser.

Vi bestämde oss då för att skapa ett projekt som utgår från samhällelig glömska, snarare än det som museer traditionellt gör, berättar vad vi bör minnas. Därav namnet, som förstås också är en lek och ett "lån" av ordet museum – den institution vi uppfunnit för att förhindra kollektiv minnesförlust.

Vad är ambitionen med museet?
- Ambitionen. Ja ambitionen är att skapa kulturprojekt, utställningar och samtal kring frågor vi engageras av, snarare än att vara bunden till en viss konstform. Ett projekt föder ibland ett annat, så efter utställningen *Lets have another war* tog vi ett steg tillbaka och reflekterade och så gjorde vi en stor utställning om våra känslor och andras, *Våra krossade amerikanska hjärtan*. Sen gjorde vi samma sak igen när vi till slut på Passagen i Linköping reste just frågor om konst och politik/tänkande och handling, i utställningen *Det politiska är kollektivt – fraktioner,* 2012.

Museet har bland annat visat politiska teckningar och konst från den arabspråkiga världen?
- Vi visade arabiska politiska teckningar strax innan den arabiska våren inträffade. På hösten 2010 visade vi utställningen På Gränsen i Norrköping och i Beirut. Anledningen var att vi lärde känna två syriska tecknare som bor i Norrköping, Saad Hajo och Sahar Bunar, aktiva som politiska tecknare i Beirut och andra städer. De har ett stort kontaktnät till en värld av politiska, intelligenta och roliga tecknare, från Marocko till Bahrain. Jag hade själv undersökt dansk högerpopulism och de rasistiska stämningarna i landet under 2000-talet och debatterat ett par gånger med Lars Vilks om hans bidrag till genren. Vi gjorde en slags mot-utställning mot de som sa att i arabvärlden hade man så bristande yttrandefrihet, så svag känsla för "västerländsk" ironi och så vidare att de inte kunde förstå att uppskatta vår form av humor och kritik. Men inget kunde vara mer fel. Just i länder med begränsad yttrandefrihet i text och tal blir bilden ett oerhört viktigt verktyg för politiska kommentarer och kritik. Flera av teckningarna var en drift med islamister, men lika många var bara en kritik av makten, hyckleri och korruption och så vidare och riktade sig såväl mot Bush, Mubarak, Hamas, Ben Ali som al-Assad.

Är intresset för politisk konst större idag?
- Ja absolut. Den politiska konsten har större utrymme idag. Många hungrar efter politiska idéer, lösningar och alternativ. Den arabiska våren tände ett hopp hos många, inte bara där. Men lika viktig tror jag ilskan över den ökande ojämlikheten är, finanskrisen och de ideologier som skapat den, och som i ett par decennier predikat budskapet "gilla läget". Glöm inte baksmällan efter Bushregimen, Irakkriget, och nu Obamas och Västvärldens fortsatta katastrofala aktioner i Afghanistan. EU:s konstanta demokratiunderskott. Det är väl flera faktorer som bidragit till att så många konstnärer gör mer politiskt artikulerad konst idag.

Du är också forskare med inriktning mot migration och har skrivit om invandring och integration. Hur duktig är konsten på att hantera dessa frågor som ofta är komplexa och infekterade?
- Konsten ligger som alltid, när den är bra, långt före de officiella berättelserna och kan med sitt annorlunda språk korsbefrukta olika tankar med varandra, på mer drastiska sätt. Att en fråga är komplex och infekterad gör den ju inte olämplig som objekt/problem för en konstnär, tvärtom. Men en del konstnärer som tar sig an mångkultur och migration är kanske i mitt tycke, mindre intressanta och går i fällan att reproducera lite klichéartade bilder av migranten, främlingskap och så vidare. Men det gäller ju alla, även forskare och journalister. Och jag som jobbat med dessa frågor i många år är kanske lite petig. Att jag som jobbat mest med forskning och med frilansjournalistik i MFG väljer att jobba med konstnärer är just för att det finns så många bra konstnärer som har en förmåga att gestalta frågor på smarta och tankeväckande sätt. För övrigt finns en samsyn. Många konstnärer är mycket teoretiskt drivna. Namn som Giorgio Agamben, Chantal Mouffe, Judith Butler, Slavoj Žižek, Stuart Hall, Hannah Arendt med flera är viktiga inspirationskällor för såväl forskare som konstnärer idag.

Under 2014 arbetar ni med ett projekt som ställer frågan om det är rätt tid för konst?
- Ja, för närvarande jobbar vi med projektet *Is this the Time for Art?* som visar konst som tar upp frågor kopplade till migration. Frågan utgår just från problemet med konst och politisk konst och hur man representerar de ofta politiskt orepresenterade (migranterna och asylsökande). Vi tog fasta på hur svårt det var att tänka en utställning om migration, samtidigt som folk dör på Lampedusa. Det blev perverst. Därav frågan, och projektet som sätter sitt etiska problem i centrum. Så detta är ett slags kurerande självkritisk undersökning, där vi gör stopp för mindre visningar och samtal om just problemen som ligger inbakade i frågan *Is this the Time…?*

Vi satte igång det på SUPERMARKET 2014 i februari i Stockholm. Där visade vi verk av Nuria Güell, Daniela Ortiz, Xose Quiroga och Oscar Lara. I maj skall vi delta i Peoples' Global Action (PGA) i Stockholm som är en organisation för civilsamhällets organisationer, och sedan till en konsthall i Limerick på Irland i augusti. Vi tror alltid det är tid för konst, men också att man behöver fråga sig det ibland för att få skärpa i sin praktik och veta varför man gör det man gör.

www.museetforglomska.se

Övre: Santiago Sierra, NO GLOBAL TOUR, (2012), Stora torget i Linköping
Nedre: Konstnären Saad Hajo intervjuas av iransk statstelevision i utställningen "På gränsen – satirteckningar från arabvärlden"

DET NYA MUSEET

Intervju med Valdemar Gerdin

I mars 2014 öppnade Det nya museet i Sundbyberg. Museet har bland annat en stor samling av politisk konst från 60- och 70-talen. Initiativtagaren Valdemar Gerdin berättar mer om sin syn på politisk konst.

Varför har intresset för politisk konst ökat idag? Påminner samhällsklimatet om hur det såg ut på 70-talet eller?
- Det finns ju så klart flera anledningar till varför det är så, men här kommer några tankar.

I och med den starka våg av politiskt engagemang som spred sig runt om i världen från mitten av sextiotalet fram till sjuttiotalets slut var det kanske tvunget att någon gång ta stopp. Ljuset brann ut hos revoltörerna, kraften kanske helt enkelt tog slut efter ett och ett halvt decennium av ansträngningar för att förbättra världen. Många blev nog desillusionerade när förändringar antingen uteblev eller blev långt ifrån vad man hade hoppats på. Man får ju inte heller glömma att det blev en trend, att det helt enkelt var på modet att vara politiskt engagerad, och en trend är ju just tillfällig. Under det sena sjuttiotalet och början av åttiotalet var det nog få saker som var så otrendigt att ha på väggen hemma, eller som hade så svårt att dra publik till offentliga utställningar, som progressiv konst.

Nu, snart femtio år senare, då politiken blivit allt mer välpaketerad och framför allt slätstruken, verkar det som att det politiska engagemanget, alltså det riktiga, kommer få en välbehövlig come back. I och med det ökade synliggörandet av högerextremismen känner nog även många ett behov av att öppet reagera och ta tydlig ställning. Ibland känns det läskigt nog som om mycket av konsten som gjordes under 60-70-talen är nästan ännu mer aktuell idag än när dessa konstnärer började intressera sig för frågorna för snart femtio år sedan.

Denna typ av konst från 60- och 70-talen kännetecknas ju inte bara av att vara en känga i ansiktet rent bildmässigt, utan perioden präglas även av en otrolig experimentlusta i olika nya tekniker som idag är nästintill praxis inom konstnärligt gestaltande. Att formspråket känns igen på ett annat sätt idag gör nog konsten mer visuellt lättillgänglig för dagens betraktare.

Skiljer sig den politiska konsten från 70-talet från den idag?
- Konst är ofta politisk, även om det ibland är svårare att utläsa. Man får inte glömma att politisk konst inte är ett nytt fenomen utan fanns redan under 1400-talet. Den politiska konsten från 60- och 70-talen skiljer sig på flera sätt gentemot dagens politiska konst.

Genom medias utveckling har allt fler konstnärer lättare kunnat angripa internationella problem vilket lett till allt slagkraftigare konst. Genom att kommunikationen mellan människor förenklats har konsten fått större och snabbare spridning. Ett exempel på en viktig utställning som idag få kanske känner till var gerillautställningen "Santa's Ghetto" år 2007.

Var utställningen skulle äga rum och vilka som skulle medverka tillkännagavs endast någon vecka innan via sociala medier. Platsen för utställningen var en gammal matbutik i Betlehem, där några av världens främsta konstnärer visade sina verk. Utställningen varade endast ett par veckor och samtliga konstverk som visades var till salu. Idén med utställningen var att genom konsten göra världen uppmärksam på den rådande situationen mellan israeler och palestinier. Intäkterna för utställningen uppnådde närmare sju miljoner kronor som donerades till lokal välgörenhet. Exempelvis denna typ av snabb informationsspridning var ju inte möjlig för femtio år sedan, och var avgörande för utställningens genomförande.

Under åttiotalet och nittiotalet började så mycket kläs in i det obegripbara för den vanliga betraktaren. Det fanns mycket politisk konst även under denna period, men konsten teoretiserades så kraftigt att jag faktiskt tror att det var många som hade svårt att tolka postmodernismen. Faktum är att det var just under post-modernismens kulmen (Ingrid Orfali på Kulturhuset i Stockholm 1990) som jag själv började intressera mig för 60- och 70-talen.

Idag börjar en del av den politiska konsten återigen ta ny mark, den politiska konst som främst görs idag är den illegalt offentliga. Denna konst påminner med sin underfundighet mycket om den från 60- och 70-talen. Personerna som står bakom dessa verk belyser både historiska och dagsaktuella problem i sitt skapande. Många vet nog inte att vi även hade illegal offentlig konst i Sverige för snart femtioår sedan, då tänker jag främst på Kerstin Abram-Nilsson, Anna Sjödahl och Boi Edbergs installationer där de använde sig av stora anslagstavlor som spelplan, precis som både Barbara Kruger och Ron English kom att göra långt senare.

www.detnyamuseet.com

Maria Adlercreutz, Syskonen, (1970)

KONSTSKANDALERNA OCH POLITIKERNA

Intervju med Dan Jönsson

De senaste åren har vi sett en del "konstskandaler" som från början inte haft någon direkt uttalad politisk agenda men som sedan eskalerat och skapat eko i den politiska diskussionen både på hemmaplan och utomlands. Lars Vilks Muhammedhund är förstås det konstprojekt som rört om mest i den politiska grytan men även Anna Odells iscensatta självmords-försök på Liljeholmsbron och NUGs (alias Magnus Gustafsson) avgångsvideo från Konstfack 2008 där en tunnelbanevagn vandaliseras har gjort att politiker plötsligt börjat uttala sig om vad som ska betraktas som konst. I boken Estetisk rensning: bildstrider i 2000-talets Sverige (2012) skriver Dan Jönsson om dessa och andra betydelsefulla konstverk som de senaste åren rört om i medievärlden och i det politiska etablissemanget.

Anna Odell, Okänd, kvinna 2009-349701. Foto: Pål Sommelius

Man undrar om politiker blivit mer klåfingriga de senaste åren när det gäller att lägga sig i vad som ska betraktas som konst?
- Det är lite svårt att säga, men jag tror inte det säger Dan Jönsson. Ny konst har alltid varit svår att förhålla sig till för gemene man, och har därmed haft en benägenhet att provocera, ibland med flit, ibland inte. Det är som det ska, tycker jag. Som jag försökt visa i min bok har det att göra med att konsten alltid har fyllt en gränsöverskridande funktion i samhället, och därför helt naturligt kommer i konflikt med de sociala normerna. Exakt vad som väcker förtrytelse skiftar förstås över tid, och det finns tider när samhället har visat sig mer eller mindre tolerant. Men det är fluktuationer i marginalen.

Finns det egentligen någon politisk samtidskonst idag? Eller är det främst enskilda sakfrågor som tas upp av konsten och sedan uppmärksammas i media och sedan av politiker?
- Det finns definitivt en samtidskonst med politisk agenda. Den kan ha en ideologisk botten, men är främst aktivistisk till sin natur. Den kan vara kopplad till olika politiska alternativrörelser, eller engagerad i frågor som antirasism, feminism, eller ha en mer journalistisk/dokumentär agenda. Däremot väcker den sällan någon debatt eller ens uppmärksamhet utanför konstvärlden. När detta sker har det nästan alltid andra förklaringar.

Skulle du säga att det finns ett kunskapsglapp mellan politiker och samtidskonsten? Vet dagens politiker hur samtidskonsten fungerar eller lever de kvar i äldre tiders konstsyn?
- Visst finns det ett "kunskapsglapp". Det är helt naturligt att det är så, eftersom de allra flesta politiker på lokal nivå är fritidspolitiker och antas företräda någon slags allmän mening. Kraven på insatthet kan naturligtvis vara högre på riksnivå, men även här gäller regeln att politiken företräder en slags normalitet, medan konsten står för motsatsen. Lite gruff får man alltså räkna med, även om man förstås ofta kunde önska lite större tolerans och vidsynthet.

Har de senaste årens "konstskandaler" haft någon betydelse? Har de på något sätt påverkat och förändrat vårt samhälle? Kan man säga att vi har fått mer tolerans och yttrandefrihet efter att Lars Vilks publicerade sina Muhammedbilder?
- Det är otroligt svårt att säga något om. Jag tror för min del att konstens verkan sker på lite längre sikt, och som en dialektisk process där reaktionerna först är starkt fientliga, varpå man vänjer sig och utrymmet för annorlunda uttryck blir betydligt större. Men det kan också, som jag tror i Lars Vilks fall, visa sig som en process där offentligheten överlag blir mer försiktig. Svaret skulle alltså kunna sammanfattas: absolut, men vi får se på vilket sätt.

INTERVJU MED
GUNILLA SAMBERG

Konstnären Gunilla Samberg är bosatt i Umeå och medverkar med flera olika konstprojekt under Kulturhuvudstadsåret. Hon var en av fyra konstnärer som deltog med en workshop om politisk konst under Sveriges Konstföreningars konstbildningsseminarium i maj i Umeå.

Vad är politisk konst för dig?
- Politisk konst är att ha en närvaro i samhällsdebatten och att det avspeglar sig i konsten. Kanske så att politiken i vid mening ger energi och mening till verket. Konsten behöver för den skull inte vara programmatisk eller dogmatisk, den behöver inte vara brigadmåleri som på 70-talet. För min egen del vill jag att mina verk får ett starkt konstnärligt och autonomt uttryck som härbärgar en företeelse i vår tid, något som fyller mig med engagemang.

Är det någon skillnad på feminism i konsten och i samhället i stort? Är konsten mer jämlik eller mer ojämlik i jämförelse med det övriga samhället?
- Feminismen i konsten tar obeveklig ställning, blir ett politiskt ställningstagande. I samhället har vi hela skalan av uppfattningar. I någon mening är konsten mer jämlik. Det är i dag enklare att vara kvinna och konstnär. Det är mindre risk att bli marginaliserad till kvinnlig konstnär för att man gestaltar feministiska frågeställningar.

Feminism inom konsten har funnits sedan 70-talet då konsten var mer uttalad politisk. Saknas det en politisk och engagerad konst eller drunknar den bara i all annan information?
- På 70-talet fanns det en helt obruten mark som snabbt befolkades av konstnärer med politisk vilja. I dag är den politiska konsten en genre bland många andra. Konsten kan ju vara konceptuell med ett budskap eller poetisk. Om budskapet tar överhanden och den konstnärliga dimensionen är tunn, då blir konsten mer som information. Om den konstnärliga kvalitén är stark har konsten en unik förmåga att påverka.

Vilken roll har konstnären idag för att påverka vår syn på till exempel jämlikhet, orättvisor och andra samhällsfrågor och är det verkligen konstens uppgift?
- Konsten har fortfarande en mycket stor potential att kunna påverka. När verket är kongenialt, det vill säga form och innehåll bildar en stark enhet, då är den obeveklig. En bild säger mer än tusen ord. Det är bara att tänka på Muhammed-teckningar och tårtan på Moderna Museet. Pussy Riot och Ai Weiwei är sanna revolutionärer med skarpa vapen, därför livsfarliga för rådande regimer.

Kan du berätta om projekten som du har i samband med Kulturhuvudstadsåret 2014. Finns det någon gemensam nämnare för de tre projekten *Convoy, Molnskugga och Hirredh?*
- Jag var tidigare en traditionell konstnär som arbetade tvådimensionellt i absolut ensamhet i min ateljé. År 2011 genomförde jag ett projekt *SYNÅD,* en kollektiv performance med sexton deltagande kvinnor. *SYNÅD* är en manifestation för att synliggöra kvinnors arbete i ett mansdominerat samhälle. *SYNÅD* genomfördes på Norrbyskär, ett sågverkssamhälle under första halvan av 1900-talet. Jag blev så berikad av projektet. Det var en fantastisk känsla att kunna överföra en idé till andra människor som genomför den på största allvar och att tillsammans kunna dela upplevelsen av att ha lyckats. Flera års studier av estetik vid Umeå universitet/ Konsthögskolan hade också försett mig med en bred filosofisk bakgrund att inspireras av och hitta en ny frihet i.

Convoy, Molnskugga och *Hirredh* har det gemensamt att det är projekt som involverar andra. De har olika budskap, men alla tre har en politisk dimension/ kontext. Av arbetet med *SYNÅD* förstod jag konstens kraft att påverka och förändra ett vanetänkande. Att konsten är livgivande i den konsumistiska tid som vi lever i. Det finns en längtan till upplevelser och att skapa mening.

Kulturhuvudstadsåret 2014 har två horisontella teman, det ena är den samiska aspekten, det andra är medskapande. *Convoy, Molnskugga* och *Hirredh* involverar, engagerar och tar med deltagarna och förhoppningsvis även betraktarna på en sådan resa.

Convoy är en räddningsaktion bestående av 16 vita barnvagnar innehållande en odling av växande gräs. Lika många vitklädda förare kommer att i en performance mana oss till besinning när det gäller exploatering av resurserna på vår jord. Vi vet att uttaget vi gör i dag skulle kräva tre och ett halvt jordklot. Det betyder att vi tär hårt på de gemensamma resurserna som också måste räcka i generationer framåt. Beslutsfattarna i dag på alla nivåer, inom näringsliv och politik ser kortsiktigt till den egna framgången och den egna profiten. Jag vill med *Convoy* skapa en stark bild av livets bräcklighet och skörhet, att vi borde värna om det som lever med största respekt. Det som är bra för gräs, är bra för människor. De tusentals kemiska föroreningar som cirkulerar i näringskedjan skadar insekter och oss själva. I Kina har bina snart utrotats på grund av bekämpningsmedel. Företag vill inte etablera sig för att luften är så kontaminerad att barn inte ska vistas utomhus i städerna.

Molnskugga består av nio kvinnor med utländsk bakgrund från olika kulturer och språk som samlas vid nio tillfällen för att läsa dikter av Tomas Tranströmer. Poesi blir ett verktyg för integration och skapandet av ett kvinnligt nätverk. Dikterna läses på svenska och i översättning till kvinnornas egna modersmål. Dikterna blir ingångar till samtal om livet och är grundade i egna erfarenheter. Samtalen får feministiskt fokus. Tillsammans skapas en performance med dikt och berättelser. Hela processen filmas och blir dokumentären *Molnskugga.*

Hirredh är en del av Rock Art in Sápmi, Hällkonst i Sameland, som är ett stort 2014-projekt, där konst och vetenskap utforskar och gestaltar hällkonst och samisk kultur. *Hirredh* betyder svänga med hornen, alltså ett beteende hos renen. Jag arbetar med en grupp samiska ungdomar som vill återerövra sitt samiska språk och rätten till den samiska kulturen. Ungdomarna har vuxit upp i den svenska majoritetskulturen, där föräldragenerationen var hårt förtryckt, vilket yttrade sig bland annat i att man förbjöds att tala samiska. Vi har haft workshops där vi använder konst och kreativitet för att bearbeta och medvetandegöra förtrycket. Arbetet kommer att resultera i en performance, *Mov Bïjrre (Om Mig)* som kommer att förmedla jojk och texter.

Finns det några samtida konstnärer som du inspireras av när det gäller att driva feministiska frågor i konsten?
- Yoko Ono och Louise Bourgeois.

www.gunillasamberg.se

NEJ (med röda fingervantar) eller JA (med gröna fingervantar) visualiseras av workshopgruppen som kommentar till påståenden kring sexuellt våld mot kvinnor i en artikel av Ann Heberlein. Foto: Mathias Jansson

INTERVJU MED
CECILIA PARSBERG

Cecilia Parsberg är konstnär och håller på att skriva en avhandling vid Umeås universitet om tiggare och tiggeri i Sverige. Hon var en av fyra konstnärer som deltog med en workshop om politisk konst under Sveriges Konstföreningars konstbildningsseminarium i maj i Umeå.

Vad är politisk konst för dig?
- "Politiskt" och "konst" är öppna begrepp som ständigt tolkas och diskuteras. Jag intresserar mig för handlingar i vardagen – hur vardagliga handlingar står i relation till någon form av social och politisk matris. Vilka val gör jag egentligen själv efter vad jag sett och upplevt eller väljer systemet eller samhället för mig och genom mig, hur fria är mina handlingar - frihet finns i relation till begränsningar. Jag gestaltar det som engagerar mig personligen – det jag tycker inte är synligt nog. I vissa fall behöver gestaltningen en undersökning kring faktiska förhållanden för att betraktaren ska kunna möta och tolka det. Till exempel i mitt förra stora arbete i Palestina/Israel där ett hjärta skänktes från sonen i en palestinsk familj och opererades in i en israelisk flickas kropp. De faktiska förhållandena ser inte ut på samma sätt som om jag skulle skildrat en hjärtdonation från Sverige till Norge, konsten finns alltid i en särskild kontext. Politisk konst görs med medvetenhet om den sociala och politiska karta där handlingen sker. Den behöver redogöras för då verket visas. Konsten kan då tolkas och diskuteras på ett samhällsengagerat sätt.

De senaste åren har de politiska visionerna för kulturen förändrats. Hur konstens "avkastning" mäts och räknas är en politisk fråga att driva. Att lämna över beslutsfattandet om förutsättningar för konstnärlig verksamhet i politikers händer riskerar att enkelrikta och utarma konstfältet. Det är till exempel problematiskt att likställa auteuren med entreprenören.

Jag kommer att diskutera det på ett metaplan i mitt projekt *Hur blir man en framgångsrik tiggare?* Att vara framgångsrik syftar på driften i samhället att lyckas. Vad menas med att lyckas både i sin yrkesverksamhet och som människa? Då jag ställer den frågan till en människa som – av olika skäl och levnadsvillkor – tvingas tigga så fungerar inte språket. Vad är det som gör att den frågan inte fungerar, inte är logisk? När brister språket och varför? I sådana gränsområden kan konsten driva frågor som annars inte tas upp, det är politiskt.

Hur började du intressera dig för bilden av tiggaren i vårt samhälle?
- Mitt projekt *Hur blir man en framgångsrik tiggare?* startade 2011 med ett konfliktfyllt möte med en människa som tiggde. Jag tänkte att om jag reagerar på ett visst sätt gör nog andra det också – hur ser konflikten ut i mitt inre som personlig givare – i relation till det faktum att fattigdom är ett politiskt tillstånd? Det har inneburit att jag mött och lyssnat på många givare och många fattiga EU-migranter som tigger.

Vi svenskar verkar ganska givmilda när det handlar om att skänka till människor som drabbats av katastrofer i andra länder, men inte lika intresserade när hjälpbehovet sitter framför oss på gatan. Vad beror det på?
- Att tigga och att ge på gatorna är nytt och samstämmer inte med tidigare metoder för att ge som har funkat ganska bra i Sveriges välfärdssystem. Folk vill hjälpa och ge, det framgår starkt i mina undersökningar. Men det handlar om hur vi vill ge och hjälpa. Frågan ställs på nytt hur solidaritet ska verkställas i praktiken.

Visst har svenskar varit aktiva med att hjälpa till och ge till andra länder. Vi har diskuterat rasism på hemmaplan, men det har skett med Sveriges samhällstänkande och med våra värderingar. Det finns ingen kreativ utmaning i att lägga värderingar på en annan. Utmaningen ligger i mötet mellan olika värderingar och i att se potentialen i den konflikten.

Tiggarna på gatorna skapar både stor förvirring och genererar intressanta reflektioner om vad tillit, social gemenskap är och om välfärdssystemen – alltså hur fördelningen ska ske i Sverige och i Europa. Den fria rörligheten uppmanar till att synen på den andre blir flerdimensionell. Den fria rörligheten medför att de olika nationalstaternas politik (ideologiska karaktär) inte samstämmer. Tiggeriet utmanar också vår identitet. Identitet ligger både på ett personligt plan, på ett kulturellt samt i ens ID-handlingar. Plötsligt är vi EU-medborgare som möter andra EU-medborgare.

Många av de som tigger har diskriminerats i sitt hemland och det finns också i Sverige, till exempel diskriminering av romer, vilka utgör en stor del av tiggarna. Romerna exkluderas i alla EU-länder på olika sätt. Tiggeriet såväl som givandet utmanar EU:s politik. Hur ska det gå? Hur ska vi göra?

Och i mitt projekt vill jag gestalta denna dramatik. Människor går nu och tänker om de ska ge eller inte och till vilka – söker en strategi, men alla dessa strategier handlar om att skapa avstånd till den som tigger. Avstånd till det vi inte vill ha och som är jobbigt att se och inse för att det är svårt att möta och förstå. För en konstnär är just det som gör en blind det som är intressantast att få syn på. Denna blindhet, brist på klarsyn kan behöva provoceras. Hur blir du en framgångsrik tiggare i Sverige?

Ett av dina projekt heter *kropp på gata*. Vad handlar det om?
- Jag gör workshops med människor och vi fotograferar tillsammans och snackar om våra upplevelser. Alla foton publiceras på *ceciliaparsberg.tumblr.com*. Det är en typ av demonstration på sociala media av och med många. Fotona kommer också att ställas ut så småningom.

Med *kropp på gata* vill jag gestalta den distans mellan två politiska verkligheter som jag och många andra upplever dagligen på gatorna i migrationsflödets Europa. Tiggarna själva är och visar redan "facts on the ground", de utför en politisk handling, de språkar genom tystnad; genom tyst, performativt kroppsspråk. Det är ett passivt motstånd; "politics of waiting", som tiggarna uttrycker, en demonstration som är framtvingad. En demonstration som handlar om och är ett uttryck för en pågående passiv arbetslöshetsverksamhet. En demonstration av ett utanförskap som påvisar hur ett Vi exkluderar ett Dom. Samhällskroppen är en politisk arena. Alla medborgare utgör samhällskroppen, våra kroppar är verktyg för politiken. Jag arbetar och jag har en titel. Den tiggande får inget arbete, har ingen titel. Under vars och ens foto i *kropp på gata* står namn och titel på den som agerar just för att påvisa den skillnaden.

Hur tror du att ditt konstprojekt och din forskning kan påverka synen på tiggare? Är det en målsättning att påverka till exempel allmänhet och politiker eller är det andra aspekter som intresserar dig som konstnär?
- Jag är alltid intresserad av att påverka. Att kunna påverka är att ha makt och ju fler som deltar i makthavande (eller haveri) desto bättre, tänker jag. Min metod är att jobba fram konsten intuitivt i process med andra, jag är på ett sätt intresserad av att vara auteur, styra och ha kontroll över gestaltningen men på ett annat sätt inte kontrollera i de effekter som orsakas utan lämna över till det som sker och hanteras av andra. Jag involverar andra så mycket så jag ska underminera mitt eget kontrollbehov. Jag är intresserad av brister och misslyckanden lika mycket som det motsatta. Utan misslyckande, ingen etik, sa Simone de Beauvoir och till det kan jag tillägga: utan etik ingen estetik. (Som jag räknar som intressant estetik och konst i alla fall.) Kort sagt: jag vill vara med och starta rörelse.

www.ceciliaparsberg.se

"kropp på gata" titel: Paula Anneli Strömberg, konstnär, Öland. Foto: Cecilia Parsberg

INTERVJU MED
JOHANNES SAMUELSSON

Johannes Samuelsson är född och uppvuxen i Umeå och utbildad vid Högskolan för fotografi. Han var en av fyra konstnärer som deltog med en workshop om politisk konst under Sveriges Konstföreningars konstbildningsseminarium i maj i Umeå.

Vad är politisk konst för dig?
- Allt och inget. Jag tycker "politisk konst" som begrepp är missvisande. Det finns ingen konst som inte är politisk. Alla estetiska uttrycksformer bär med sig samhällsideal vare sig vi vill det eller inte.

Du arbetar journalistiskt och dokumentärt bland annat med frågor kring stadsomvandlingar i dina konstprojekt. Tycker du att en konstnär har samma tyngd och möjlighet att påverka som till exempel en journalist eller finns det någon skillnad?
- Jag vet inte. Jag gissar att båda yrkena väger ganska lätt tyvärr. Men i och med Kulturhuvudstadsåret 2014 och den så kallade kulturdrivna tillväxten har konstnären fått en något mer framträdande roll i stadsomvandlingsprocessen. Jag försöker se denna roll som en möjlighet att både påverka och inta en kritisk hållning. Eftersom det offentliga samtalet ofta förs i lokala tidningar har det blivit ett av de forum jag försökt nå ut via.

Du har varit kritisk mot Kulturhuvudstadsåret 2014 i Umeå. Satsas det på fel sorts kultur i Sverige?
- Problemet med kulturhuvudstadsprojektet är att det är ett tillväxtprojekt. Målet är tillväxt och det förväntas kulturutövarna anpassa sig till. Förutom att det är sjukt med tillväxt som samhällsmål så riskerar denna utveckling att sålla bort kritiska röster och obekväma konstnärer. Om jag fick välja så skulle politiker, kommunikationschefer och inhyrda eventbolag hålla sina fingrar borta från exakt vilken kultur som ska få pengar. Det ska skötas av personer med konstnärlig- och eller ämneskompetens. Politiker borde arbeta för att pengar ska finnas till stipendier och eller konstnärslöner och att säkerställa ateljéer till rimliga priser, bra kommunala konst- och musikskolor och seriösa satsningar på offentlig konst.

Kan du berätta lite om vad "Korvkriget" handlade om och varför du engagerade dig? Tekniska nämnden ville bestämma hur en korvvagn skulle se ut?
- Ambitionen med *Korvkriget i Umeå* var inte att korvförsäljarna skulle kunna välja exakt hur deras egen korvvagn skulle se ut. Det handlade inte heller om att korvförsäljarnas kreativitet skulle få uttryck i stadsrummet eller att bibehålla en estetisk mångfald, även om jag personligen kan uppskatta sådana inslag i staden. Jag reagerade på att kommunen medvetet försökte försämra arbetsförhållandena för korvförsäljarna. Man kan säga att det handlade om etiska aspekter av kommunens estetiska ställningstaganden. Idén om de öppna korvvagnarna var en dålig idé som visade på att det är en dålig människosyn som driver omgestaltningen av det nya Umeå.

Varför har du som konstnär tagit på dig att driva medborgliga frågor? Tror du att det är en av konstnärens framtida uppgift att skapa dialog och mötesplatser mellan till exempel politiker och allmänhet?
- Jag valde att ta parti för Helmer Holm som säljer korv i Umeå för att jag tyckte de nya kommunala korvvagnarna var så idiotiska och för att jag kände för Helmers situation. Angående konstnärens roll i samhällsplaneringen så verkar det ju vara på modet att hyra in konstnärer eller arrangera kreativa workshops när man vill gjuta olja på vågorna inför omgestaltningar av områden eller platser. Och visst kan konstnärer tillföra kunskap om mycket men generellt tror jag inte konstnärer är bättre samhällsplanerare än vanliga samhällsplanerare. Den största risken är ju egentligen att man blir ett alibi för stadsomvandlingsprocesser som satts igång långt innan man som konstnär kopplas in.

Finns det några samtida konstnärer som du inspireras av när det gäller att arbeta på ett journalistiskt och dokumentärt sätt i konsten?
- Jag är väldigt förtjust i en grupp som heter *Apan Fattas* som är verksam i Umeå. Det är ett gäng arkitektstudenter som bestämt sig för att omsätta sina kunskaper om arkitektur i aktioner i stadsrummet. Det mesta de gör handlar om att uppmärksamma att Apberget fattas. Apberget var en stentrappa i centrala Umeå som kommunen rev med väldigt kort varsel. Platsen var en populär samlingsplats för Umeåbor som ville sitta i solen och kolla på förbigående folk. Det har visat sig att kommunen ljugit på flera punkter och att fastighetsägare kring platsen velat ha bort trappan. Nu när solen börjar titta fram i detta mörkerhål så fattas trappan verkligen.

www.it-is.se

Korvkriget i Umeå. På bilden korvförsäljaren Helmer Holm. Foto: Johannes Samuelsson

INTERVJU MED
MALIN LOBELL

Malin Lobell är konstnär, grafisk designer, trädgårdmästare och verksam i Stockholm. Hon var en av fyra konstnärer som deltog med en workshop om politisk konst under Sveriges Konstföreningars konstbildningsseminarium i maj i Umeå.

Vad är politisk konst för dig?
- Jag läste precis en artikel där konstnären Artur Zmijevski tillfrågades om han trodde att konsten kan påverka samhället och han svarade att den kan det om den agerar och samverkar med andra. Konst som påverkar både individ och samhälle, som vill vara en del av samhället, är politisk konst för mig. Konst som kliver ut i samhället och agerar där, samhällsengagerad konst. Det är ibland bra om konsten går ut från institutionen, ut på gatan. Just nu verkar det vara ett växande pådrag av att aktivera sig och agera som konstnär, både att föra den konstpolitiska talan om kulturens villkor som att engagera sig i samhällsfrågor. Hoppfullt och intressant att se vad det kan leda till.

Klimatfrågan anses vara den viktigaste frågan för framtiden. Men ändå står politikerna som handlingsförlamade. Skulle konsten kunna bidra med lösningar och infallsvinklar på miljöfrågorna? Hur?
- Att klimatfrågan inte är högre upp på politikernas agenda är ett mysterium. Politiken idag beskrivs som lite tafatt och visionslös främst präglad av att få sitta vid makten. Klimatfrågorna skulle kunna ge nya visioner, nya utmaningar och nödvändiga reformer. Forskningen och tekniken lär ha verktyg för detta… och där kommer även forskningens ökade kunskap om växterna in. Forskning kring växters intelligens, hur de kommunicerar, samarbetar och nätverkar är superintressant. Och jag tror även konsten och konstnärerna kan vara med och hitta lösningar och infallsvinklar. Även där krävs samarbete, till exempel att konstnärer samarbetar med forskare. Och att konstnärerna står upp och tar plats i samhället. Under en föreläsning på Stockholm Resilience Centre av David Buckland från Cape Farewell, en organisation som i samarbeten med konstnärer, forskare, kommunikatörer driver olika klimatfrågor, påpekade han att det kan behövas en annan kommunikation och förmedling av budskapet kring miljö och klimatfrågor och som han menade konstnärer kunde tillföra. Konstnärens förmåga att gestalta, ställa frågor, vända runt och ibland ta in oväntade perspektiv tror jag är användbart. David Buckland pratade om en generation konstnärer som VILL vara delaktiga i ett samhälle, som inte ser sig som en isolerad part vid sidan om.

Intressant vore om politiker vågade släppa in konstnärer på riktigt, det vill säga utan att konstnärerna styrs för mycket i uppdraget, som ofta kritiseras när konst ska ingå i samarbeten och det finns ett syfte, att konsten instrumentaliseras och utnyttjas negativt. Jag tycker diskussionen kring instrumentalisering ofta förminskar konstens roll och tar ifrån konstnären ansvar och förmåga att hålla sig utanför styrning. Den tar också bort konstnärens drivkraft att vilja vara samhälls-engagerad och inte världsfrånvänd. Utmaningen är att behålla konstnärlig integritet och skaffa utrymme för konstnärligt uttryck.

Många av dina projekt utgår från det lokala, att så där du står. Kan du berätta lite om hur du brukar jobba med dina projekt och varför du involverar andra människor?
- Att arbeta utifrån en plats innebär även att ta in de människor som brukar vistas på platsen eller i dess närhet. Vet inte om jag riktigt tänkt på eller formulerat det som att jag arbetar med det lokala, men det är ju sant. Däremot brukar jag säga att jag ofta arbetar situationsspecifikt det vill säga både med rum, tid och personer, vilket spelar roll för arbetets utveckling. Jag arbetar idag i olika former av samverkan med andra. Dels samarbete mellan konst och andra discipliner som i *work-in-progress Gröna Linjen* där vi i projektgruppen är både konstnärer, forskare, miljövetare, landskapsarkitekter, författare och odlare och dels i olika konst- och odlingsprojekt med deltagaren, brukaren, stadsdelsförvaltning, eller kommunen. Vem gör man något för, vem vill jag kommunicera med? Det är viktiga frågor. Att involvera andra, bottnar i ett intresse och nödvändighet att kommunicera med betraktaren om konst och andra frågor. Här är man ju inte bara betraktare utan lika mycket deltagare/mottagare. Utifrån kontext och situation måste man vara öppen för både slumpen och tillfälligheter som uppstår i möten med människor. Vad som krävs av mig är att vara uppmärksam, öppen och inspireras av det oförutsägbara mötet. Kanske kan det liknas vid en dokumentärfilmare. Research är också viktigt och att arbeta med flera parallella nivåer och spår, där både historia och nutid kan ta plats. Jag arbetar inte alltid med direkta deltagandeprocesser men jag tycker om att ta ut konsten "på promenad" i stadsrummet för att låta konsten möta sin betraktare, som i verken *Take a walk with the park* (stövlar med skog), *Storstadsfågel bleks av stress* (en serie teckningar på papperspåsar kring olika miljöfrågor) eller som i verket *De har ett namn*, som ville lyfta upp och uppmärksamma vad som växer mellan gatstenarna.

Ett arbete om kunskap och värdefrågor. Och där kommer demonstrationen/aktionen *Kan växter bli politiska?* som jag gjorde tillsammans med deltagare i Umeå också in.

Du har också en trädgårdsmästarutbildning. Vilka förändringar, vilken påverkan på samhället kan du som konstnär göra som du inte skulle kunna åstadkomma som trädgårdsmästare?
- Det konstnärliga utrymmet är annorlunda än trädgårdsmästarens. Mina uppdrag inte lika tydligt avgränsade. Trädgårdsmästaren är mycket mer av omvårdare, hantverkare. Konstnären är en innovatör och igångsättare, om man skall använda sådana termer. Trädgårdsmästaren utförare och konstnären analytiker och reflektör. Trädgårdsmästaren har svar, konstnären ställer frågor. Det är olika roller för mig och det är intressant att kombinera dessa. Det är också väldigt intressant att ha dessa olika ingångar och kunskaper. Trädgård; natur eller mat, nästan alla har någon form av relation till det. Konst är lite svårare, i konsten finns det fler förutfattade meningar att bemöta, men just därför kan jag använda det gröna som ingång till konsten när jag möter människor. Som konstnär är man ganska rörlig i samhället. För mig har min trädgårdsmästarutbildning gett mig en bra grund för att arbeta med de gröna projekt som jag idag gör.

Finns det några samtida konstnärer som du inspireras av när det gäller att driva gröna frågor i konsten?
- Om jag skall nämna någon kan det vara Amy Franceschini och Futurefarmers. Hon och andra hon har arbetat med inspirerar mig, både med ett deltagarperspektiv och med gröna frågor. Till exempel i projektet *Victory Gardens 2007+* som utgick från rörelsen Victory Garden under andra världskriget och lyfte den till en nutida angelägenhet igen där medborgarna odlar upp oanvända områden för lokalproducerad mat, samlar in sina egna frön med mera. Jag var med och gestaltade odlingen *Täppan i beredskap* i samarbete med LRF och Koloniförbundet på Armémuseets gård i Stockholm. Projektet utgick från en skrift med samma namn som gavs ut 1942 och som berörde odling i kristid. Det beskrivs som varje medborgares plikt att odla upp den grönyta man har. Jag tyckte det var intressant och viktigt att lyfta fram den historien i samband med diskussionen kring stadsodling idag.

www.malinlobell.se

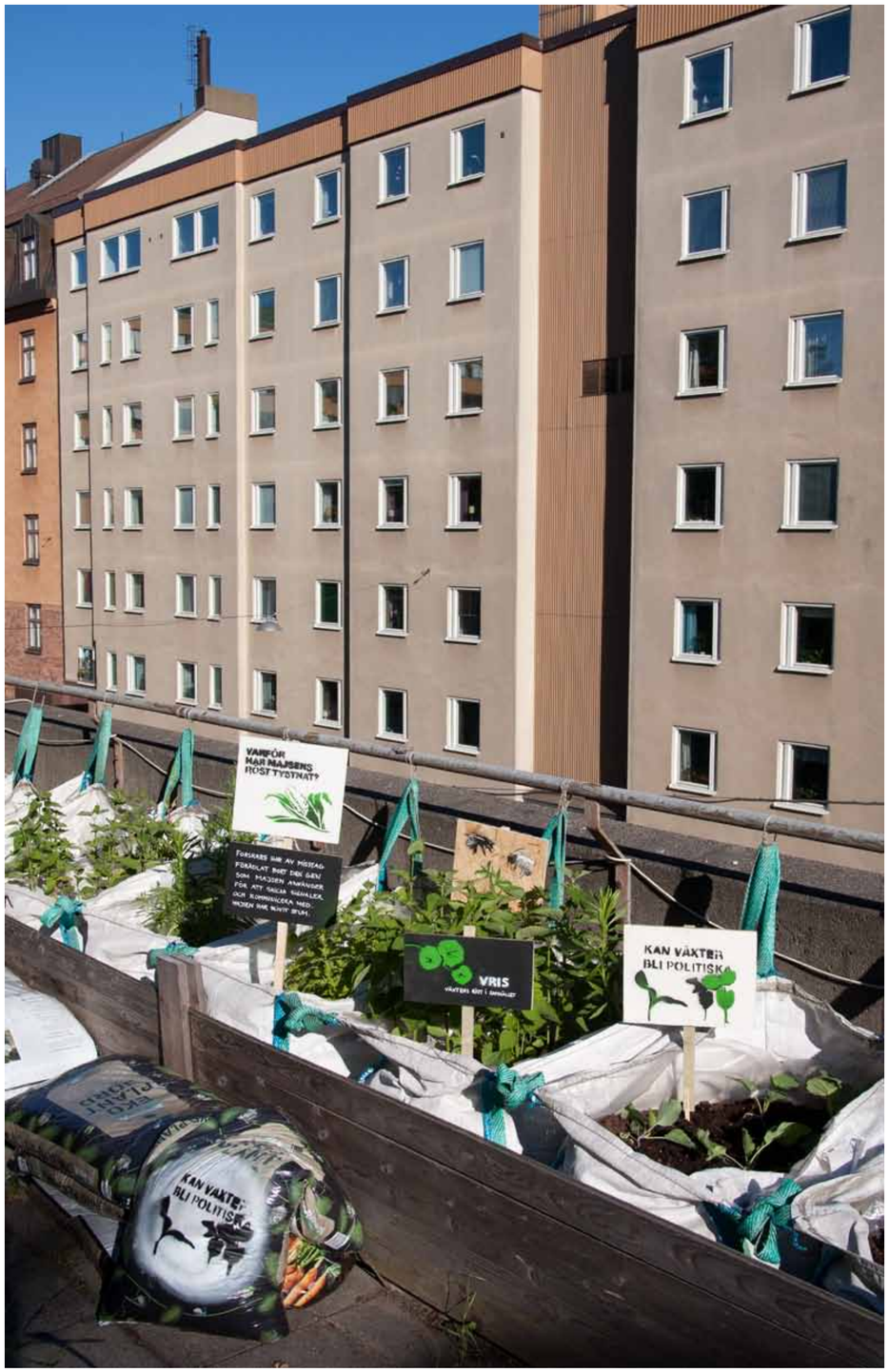

Kan växter bli politiska i juni 2014. Gröna Linjens första odlingssafari passerar Stadsodling Högalid, Stockholm. Foto: Malin Lobell

ALINGSÅS KONSTHALL OCH SVERIGES KONSTFÖRENINGAR DISTRIKT ÄLVSBORG

Konstnär Geraldine Juaréz och projektet Porr i skogen som ingår i utställningen SNEL HEST
Plats: Alingsås kulturhus / Alingsås konsthall Södra Ringgatan 3
Tid: Onsdag 1/10 kl.18.00

ANEBY KONSTFÖRENING

Utställning med Sten Yngve Johansson
Plats: Konsthallen, Aneby musikskola, Storgatan 23, Aneby
Tid: 4 - 24/10

ARVIDSJAURS KONSTFÖRENING

Konstvandring med kulturchefen
Plats: Kommunalhuset, Storgatan 31, 93331 Arvidsjaur
Tid: Onsdag 1/10 kl.18.00

BURLÖVS KONSTFÖRENING

Utställning med Ritha Holst- målningar
Plats: Biblioteket i Burlöv
Tid: 13 - 28/9

KALEN DARIUM 2014

Se aktuellt kalendarium & läs mer om projekten på ***konstensvecka.se***

SVERIGES KONSTFÖRENINGAR

HÄLSINGLAND I TID OCH RUM

I år anordnar Hälsinglands Konstgille med Jini bland annat en jurybedömd fotoutställning för unga. Det innebär att man kan vara upp till trettio år. Man kan lämna tre bidrag och dessa ska lämnas på Ljusdals Museum senast fredag 26 september.
"Jag är en Hälsingebo" är en föreställning som knyter ihop kreativ verksamhet som finns idag av musik, dans och nyskapad konst.
Under v.41 visas två dansföreställningar och workshops.

3X STRÖGET, ASFALT, TRÄD OCH MÄNNISKOR

Tre konstnärer och Falbygdens museum gestaltar "ströget", S:t Olofsgatan en mycket lång paradgata med stora träd. Den sträcker sig från S:t Olofskyrkan, i närheten av stora torget, till Ranten med järnvägsstationen. Utmed sträckningen, ca 2 km, finns parken där museet ligger, Centralskolan, vårdcentral, platser som alla i Falköping har en relation till.
I Falköping finns ett behov att skapa naturliga mötesplatser där nya grupper av invandrare och deras barn kan delta och finna "sin" plats på olika sätt. Under året har ett förslag till förändring av parken utmed gatan tagits fram bland annat med hjälp av allmänhet och andra berörda.
Så småningom ska de politiska besluten fattas.
Vi vill med utställningen ge en kommentar och belysa stadens "pulsåder" personligt gestaltat. Vi vill möta publiken och gestalta det gemensamma rummet ur tre olika kynnen och med olika uttryck. Till utställningen kopplas inbjudan till barn och unga för att delta under en dag.
Vi bjuder också in föreningar och andra för att prata om vad det offentliga rummet betyder och vilka förändringar man gillar eller inte tycker om.

Målning av Eva-Lill Nilsson

FALBYGDENS KONSTFÖRENING

Arrangör: Falbygdens konstförening och Falbygdens museum
Utställare: Eva-Lill Nilsson, Erling Öhrnell, Ingemar Tinnert
Plats: Falbygdens museum S:t Olofsgatan 34, Falköping
Tid: 21/9 - 19/10

GOTLANDS KONSTFÖRENING

Föredrag av Maj Wennerdahl "Kvinnliga konstnärers trippelarbeten. Villkor och verklighet inom konsten"
Plats: Gotlands konstmuseum plan 3, S:t Hansgatan, Visby
Tid: Torsdag 2/10 kl.18.00 - 20.00

HÄLSINGLANDS KONSTGILLE

Plats: Galleri Ladan, Kolsvedjabacke 19, Ljusdal, www.jini.se
Tid: Vernissage fredag 3/10 kl.13.00 - 16.00. Dans kl.14.00. Slutdatum 11/10

HÄSSLEHOLMS KONSTFÖRENING

Föreläsning om Politisk Konst med journalist och konstkritiker Carolina Sjöholm
Plats: Vita salongen, Hässleholm kulturhus
Tid: Måndag 29/9 kl.19.00 - 20.00

JÄRFÄLLA KONSTFORUM

Ricardo Donoso talar om "Konst och makt" i olika tider
Plats: Hyllan i Jakobsbergs bibliotek
Tid: Torsdag 2/10

SKULPTURREVOLT GRÄNSÖVERSKRIDANDE SAMVERKAN

Projektet Skulpturrevolt har vuxit långsamt. I konstföreningsrörelsen finns många allmänt samhällsintresserade. En del av oss funderade på hur det statliga genomförandet av "pengar i koffert" till regionerna skulle påverka kulturlivet i vårt län, Jönköpings län. Vårt distrikt var en av de föreningar som var med och startade Skådebanan i Jönköpings län 2008. Detta blev ett forum för diskussion om samverkan inom kultursektorn.
Läs mer på *www.konstensvecka.se*.

KONSTENS VECKA

KALIX KONSTFÖRENING

Popkonst/Design Per-Erik Bergström
Plats: Folkets Hus Kalix.
Tid: Onsdag 29/10 kl.18.00 - 20.00

KLIPPANS KONSTFÖRENING

I samarbete med Klippan Kultur & Fritid
Konstföreläsning med Bertil Englert - Mitt konstnärsskap
Plats: Klippans konsthall, Storgatan 9, 264 35 Klippan
Tid: Lördag 4/10 kl.14.00 - ca 15.00

LJUSTERÖ KONSTFÖRENING

Arrangör: Ljusterö konstförening, Österåkers kommun
Konstnärer: Jeks, Wave, Cantwo och Desk7
Plats: Ljusterö torg, Ljusterö, Österåkers kommun
Tid: 14 -17/8

RÖDA STEN

Utställning med Ylva Ogland
Plats: Röda Sten, Göteborg
Tid: 6/9 - 2/11

STRÖMSUNDS KONSTFORUM

Bild Och Dikt ! med Annika Orädd
Plats: Galleri katten, Amaliagatan 23, Strömsund
Tid: 5/10 - 17/10

SVERIGES KONSTFÖRENINGAR JÖNKÖPINGS LÄN

Arrangör: Skådebanan i Jönköpings län i samarbete med Jönköpings kommun, Nässjö kommun, Gislaveds kommun, Jönköpings läns museum, Sveriges Konstföreningar Jönköpings län, Jönköpings läns konstförening, Nässjö konstförening, Gislaveds konstförening, Sensus Jönköpings län och Landstinget i Jönköpings län

"Samtidskonst - så funkar det" föreläsning av Linda Fagerström
Plats: Kulturhuset Pigalle Nässjö
Tid: Söndag 31/8 kl.9.30 - ca 15.00

"Samtidskonst - så funkar det med teknik!" föreläsning av Håkan Nilsson
Plats: Fokus stadsbiblioteket och Jönköpings läns museum
Tid: Lördag 4/10 kl.9.30 - ca 15.00

Feministisk konstdag
Plats: Gislaveds konsthall
Tid: Lördag 18/10 kl.12.00 - ca 15.00

Nässjöbor visar konst som är uppåt väggarna
Plats: Start vid Konsthallen
Tid: 29/9 - 4/10

Gränsöverskridande skulpturresa. En dag om samtidskonst
Tid & Plats: Nässjö fredag 3/8, Jönköping lördag 4/10 och Gislaved lördag 18/10

Konstinslag i gatumiljön
Tre konstnärer deltar. På KulturDagNatt den 27/9 finns vi på plats kl.10.00 - 22.00 och vi diskuterar gärna offentlig konst!
Plats: Jönköping
Tid: 27/9 - 4/10

Konstnärer lyfter fram konst i Jönköping
Plats: Jönköping
Tid: 27/9 - 4/10

NORHTERN LIGHT GRAFFITI - GRAFFITIKONST I NYTT LJUS

I sommar skapas ett unikt graffitikonstverk på skärgårdsön Ljusterö. Fyra internationellt verksamma konstnärer skapar ett gemensamt verk på en 35 meter lång mur vid Ljusterö konstmuseum. Medan konstverket växer fram kan publiken lära sig mer om konstformen genom föreläsningar, en utställning på museet och också genom att testa själv. Ljusterö var på 1890-talet en plats för banbrytande konstnärligt skapande. Här föddes det vi idag kallar "Det nordsiska ljuset" eller "Northern Light" som blivit den internationella beteckningen. Att öka kunskapen om och förståelsen för graffiti som konstform kommer på sikt att motverka fördomar och minska klottret, menar Ljusterö Konstförening, som initierat projektet, och genom samverkan med skola och allmänhet vill ge plats för denna kunskap. Northern Light Graffiti följs av en graffitiskola på Ljusterö under 2014/2015 för ungdomar i åldrarna 12-24 år. Då får Österåker kommun sin första öppna vägg för graffiti med placering på Ljusterö.
Läs mer på ljusterograffiti.com

Foto: Bosse Zetterlund

KALEN DARIUM 2014

SUNDSVALLS KONSTFÖRENING

Utställning med Kjell Nilsson Mäki - teckningen som politiskt verktyg i svensk landsortspress
Plats: Galleri Versalen, Rådhusgatan 26, Sundsvall
Tid: 30/9 - 5/10

SYDVÄSTRA SMÅLANDS KONSTFÖRENING

Utställning med verk av Sven Ljungberg på temat politisk konst
Tid: Vecka 40, 29/9 - 5/10

Föreläsning med Anne Lidén om Sven Ljungbergs konstnärskap
Tid: Måndag 29/9 kl.19.00 - 20:30

Kulturpolitisktsamtal "Hur kan konsten och kulturen bidra till att utveckla Markaryds kommun?"
Tid: Tisdag 30/9 kl.19.00 - 20.30

Plats: Alla evenemang i Kulturhuset, Markaryd

SÄFFLE KONSTFÖRENING

Arno Saarnak berättar om "50-talskonst i Säffle"
Plats: Silvénska villan
Tid: Torsdag 2/10

Utställning "Grönt"
Plats: Säffle kyrka
Tid: Söndag 5/10

SÖDERHAMNS KONSTFÖRENING

Arrangör: Linda Sandgren och Anders Norén, Söderhamns konstförening
Utställare: Ett tiotal utställare som alla är födda utanför Sverige
Moderator: Arne Ruth, tidigare bl a chef- och kulturredaktör för DN
Debattpanel: Företrädare för politiska partier och kulturaktiva
Plats: Kvarnen, Söderhamn
Tid: 4 - 8/10, debatt lördag 4/10

MÅNGKULTUR OCH POLITISK KONST – UTSTÄLLNING OCH DEBATT

Att genomlysa konstens politiska betydelse och vikten av att upprätthålla ett öppet, mångkulturellt samhälle där alla individer kan utnyttja sin kreativa förmåga till att forma landets kultur
Vi vill visa värdet av mångkultur i konsten och lyfta fram ett viktigt exempel på hur man även från svenska myndigheter saknar förståelse för den roll som bildkonsten har i det politiska livet.
Narek protesterade i sitt hemland Armenien mot dödandet av oskyldiga protestanter, vilket resulterade i att han blev kraftigt misshandlad, hotad och hans konst förstörd. Han flydde med sin familj till Sverige har efter fyra års kamp slutligen fått uppehålls-tillstånd. Utan hjälp av Arne Ruth hade familjen redan varit utvisad.
Vi vill visa på de misstag som skett vid handläggningen av Nareks och hans familjs asylansökningar som inte minst visar en stor brist på förståelse och kunskap från Migrationsverket för den roll som konsten och kulturarbetarna spelar i samhället.

SÖDERKÖPINGS KONSTFÖRENING

Utställning "Ung inspiration - med rötterna i Söderköping"
Plats: Galleri Rådhuset, Rådhustorget, 614 34 Söderköping
Tid: 27/9 - 12/10

TROSABYGDENS KONSTFÖRENING

Jurybedömd utställning. Årets tema är "MÖTEN"
Plats: Trosa Kvarn
Tid: 28/9 - 5/10

ÅRE KONSTFÖRENING

Utställning med Marie Lindgren
Plats: Kulturhuset i Järpen, Notvallsvägen, 83005 Järpen
Tid: 27/9 - 12/10

MIN FARFAR KOM TILL SVERIGE – ETT SAMTIDSKONST-PROJEKT I TRE DELAR

Projektet Min farfar kom till Sverige utgår från brev mellan 1915-30 som min danska familj skrev till sonen Otto när han utvandrade år 1914. Breven handlar om det vardagliga i livet; sjukdom, brist på arbete, oro för barnen och goda råd. I bakgrunden finns första världskriget. Det som var viktigt då är viktigt även idag; kärleken och omsorgen om våra närmaste.
Vår tes är att vi är alla individer och med samma behov oavsett tid och rum, och att kommunikation är en förutsättning för det viktiga i livet.
Projektet vill medverka till att människor i Örebro reflekterar över hur vi idag ser på och möter människor som av nöd eller frivillighet söker sig hit. Det här är vårt sätt att möta och mota rasism och främlings-fientlighet som gror. Människor har alltid behövt söka sig bort för ett bättre liv. Så har även svenskar gjort.
Det finns många likheter mellan tiden runt 1914 och 2014. Då rådde en stor tilltro till globalisering, men även en stark nationalism.

KONSTENS VECKA

SVERIGES KONSTFÖRENINGAR ÖREBRO LÄN

Arrangör: Lena Ryö, Sveriges konstföreningar Örebro län
Konstnär: Sara Mirzajanzadeh
Plats: Hållstugan, en galleria på Stortorget i centrala Örebro, Stortorget 15
Tid: Vernissage lördag 27/9 kl.13.00
lenasfarfar.blogspot.se

ÖSTERSUNDS KONSTKLUBB

Arrangör: Östersunds konstklubb i samarbete med Konstklubben vid Folkhälsomyndigheten och med stöd av Jämtland/Härjedalens distrikt av Sveriges Konstföreningar. Curator Alva Marlen Ljusberg
Medverkande: Konstnärerna Anna Erlandsson, Linda Svedberg och Maya Westlund
Konstnär Annika von Hauswolff föreläser om sitt konstnärskap under vernissage.
Plats: Campusområdet, Stationsplan 6 Hus F, Östersund
Tid: Vernissage lördag 27/9 kl.12.00. Pågår till 4/10 kl.15.00

BIT IHOP OCH BIT IFRÅN

Tänder har både en symbolisk och praktisk betydelse för oss. Många har varit med om dramatiska och dråpliga roliga, sorgliga händelser där tänder har spelat en central roll. Projektet har tagit in människors berättelser som underlag och inspiration för att gestalta det.
Bra eller dåliga tänder har konsekvenser för oss människor, ekonomiskt och socialt, inte minst för hur andra människor ser på oss. Men tänk om det också är omvänt? Vi vet att tandstatus har mycket stor betydelse för vår hälsa. Är tandhälsan en spegel av hur samhället ser ut och hur vi ser på varandra? Utifrån ett maktperspektiv undersöker projektet på vilket sätt människor och samhället förhåller sig till tänder och varför det är som det är.
I utställningen får publiken möta sina egna och konstnärernas föreställningar kring tändernas funktion och form.

Konstnär: Maya Westlund

KONSTENS VECKA

från 29/9
till 5/10

läs mer på
konstensvecka.se

SVERIGES KONSTFÖRENINGAR